

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

Tit. XXXII. De Officio Judicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

personis contractum sit impedimentum Cognitionis Spiritualis. Aliqui etiam requirunt librum Mortuorum, seu in parochia sepultorum. 5. ut Dominicis & festis diebus, quibus populus tenetur audire Sacrum, per se vel per alium, si ipse sit impeditus, celebret Missam hora competenti. c. 2. de Parochiis. Extrav. 2. de Treuga & Pace, quibus textibus quantumvis asseratur, parochianos obligari audire Sacrum in sua parochia, per contrariam tamen consuetudinem derogatum est, cui haud obscure favet Trid. S. 22. in Decreto de observand. & evit. in celebr. Miss. ubi populum quidem monet, ut ad Ecclesiam parochialem accedat diebus Dominicis & festis, cogendum tamen non dicit. Adde, quod Ordines Mendicantes habeant privilegium, vi cuius omnes Christi fideles possint apud se etiam istis diebus audire Missas, & satisfacere praecepto Ecclesiae, uti & sumere Eucharistiam, saltem extra tempus Paschale atque articulum mortis; Sacramentum Pœnitentiae verò apud eosdem suscipere, & sua peccata confiteri, etiam tempore Paschali, & in articulo mortis, ut concessit nostra Societas Paulus III. in Constit. edita 15. Kalend. Novemb. 1549. Salva tamen dispositione Clem. 1. de privil. ubi Religiosis, etiam Mendicantibus, prohibetur sub excommunicatione latae sententiae, ne Sacramentum Eucharistiae & Extremæ Unctionis (extra casum extremæ necessitatis) ministrant moribundis sine speciali licentia Parochi vel Episcopi.

TITULUS XXXII.

De Officio Judicis.

SUMMARIUM.

1. Quis dicatur Judex: quando procedat ex officio Nobili, & quando ex Mercenario.
2. Quis possit esse Judex.
3. Quod sit Officium Judicis.
4. Judex inferior debet ordinariè secundum Leges stricte procedere.
5. Promittere sententiam secundum majora merita causae.
6. 7. Non potest condemnare, quem privatâ notitiâ scit esse innocentem, licet probetur iudicè esse reus, in quacunque causa.
8. Quid ergo Judici in tali casu faciendum?
9. Quæ juris, non quæ Facti sunt, supplere tenetur Judex, si omittantur à Partibus.
10. 11. An & quâ ratione possit Judex accipere munera, & accepta teneatur restituere.
12. An in causa propria judicare.

1 Sciendum, Judicem, qui ex c. 10. de V. S. & l. 78. ff. de Judic. sic describitur, est persona publica (h. e. autoritate Juris, vel Consuetudinis, vel Principis, vel alterius, cui competit dare Judicem, vel constituere) ad id ordinata, ut secundum leges, & consuetudines locorum, populo jus dicat, scilicet causas rectè cognoscendo, & justè decidendo. duplici modo procedere posse, ex officio Nobili, & ex officio Mercenario. Ex officio Nobili procedit, quando vel mo-

tu proprio, vel ad instantiam quidem Partis, actionem tamen non habentis, vel non proponentis, sed officium Judicis solummodo implorantis, procedit; ut si inquit in crimina & criminosos, si dat Tutores vel Curatores, si dat Advocatum vel defensorem Parti, ob paupertatem &c. habere non valenti, si sequestrat bona, de quibus litigatur, si terminata per sententiam lite, executionem facit, si restituit naturalibus, aut famæ, si restituit Minorem in integrum, vel aliquem infra dimidium justipretii læsum, si cavet damnum, si absolvit à censuris &c. Ex Officio Mercenario autem, quando ad instantiam Partis, actionem propriè dictam proponentis, facit ea, quæ jus præscribit; ut si post intentatam actionem citat Partes, audit testes, concedit dilationes, vel aliquid aliud præcipit, prohibet, permittit Partibus, si fert sententiam vel Interlocutoriam vel Definivam. Ceterum etiam quando imploratur Judicis officium, v. g. restitutio in integrum, principaliter & contra certam personam, opus est contestatione litis, secus, si imploratur solum incidenter. c. 2. h. t. Ex definitione verò Judicis formantur sequentes quaestiones. 1. quis possit esse Judex. 2. quod sit officium Judicis. 3. an semper teneatur sequi præscriptum Legis. 4. item probabiliora. 5. & scientiam publicam, quæ habetur per allegata & Juridicè probata. 6. an nunquam supplere ommissa Partibus. 7. nunquam accipere munera. 8. & nunquam judicare in causa propria possit. Ad & quomodo valeant acta Judicis existimati, & putati tantum, examinatur ad tit. 1. de Judiciis lib. 16.

Dico 1. Non quilibet potest esse Judex, sed ab hoc officio remouentur aliqui Natura, ut furdi, muti, perpetuò furiosi, imberbes: alii Moribus, ut servi, scæminæ: alii Lege, ut Senatus moti ob turpem causam, infames. l. 12. §. 2. ff. de Judic. l. 2. 32. ff. de R. J. l. 2. C. de Dignit. Alii Canone, ut publicè excommunicati, hæretici (nisi sint tolerati, & non reculeantur) c. 24. de Sent. & re jud. arg. c. 13. §. 6. moneantur de hæret. Quod Judex Ordinarius debet esse 25 & delegatus 20. annorum, dictum est tit. 29. m. 261. Circa imberbes & scæminas adverte, quod in Germania maxime; ubi jurisdictio politica transit ad hæreses per successionem apud illos, qui integras provincias & territoria pro se & familiis suis acceperunt in feudum, ea etiam derivetur in pupillos & minorennes, exercenda tamen per Tutores, Curatores, Administratores, imò quandoque etiam in scæminas Principes secundum peculiaria statuta aut consuetudinem.

Dico 2. Officium Judicis principaliter est; jus dicere, hoc est, partes litigantes; si componere non possit, audire, rationes & momenta, quæ pro se asserunt, ponderare & pensare diligenter, ut secundum æquitatem & Jura sententiam proferat, & prolatam exequatur, atque sic suum cuique jus tribuat. Unde nullus odii vel iræ, amoris vel amicitiae passione, nullis precibus aut muneribus se flecti patiatur; sed sine ulla personarum acceptione secundum leges,

leges, & secundum merita causae indifferentem procedat. Ita jubent SS. Litterae, ita SS. Canonice, ita Leges Civiles, ita ratio Naturalis.

Dico 3. Judex non supremus saltem, tenetur ordinari secundum leges publicas, statuta particularia, consuetudines locorum procedere, adeoque non pro arbitrio suo. c. 1. de Officiis. pr. Inst. b. t. Nov. 82. c. 13. Dixi i. non supremus saltem; nam supremus, & qui habet iura Regalia, inter quae est etiam Bannus sanguinis, ex rationabili causa rigorem Legis temperare, & statutas poenas relaxare valet; modo id non cedat in damnum tertii, vel Reipublicae, aut inde timenda sit major peccandi libertas. 2. ordinari; nam propter circumstantias graves etiam Inferiori Judici recedere licet a cortice & littera Legis (non a mente Legislatoris) & per epikiam sic interpretari mentem Legislatoris, quod hic & nunc nolit secundum rigorem procedi; cum in omnibus ratio magis aequitatis quam stricti Juris habenda sit. l. 8. C. de Judic. Et hoc maxime observandum est in poenis infligendis, quas, si a Legibus sunt determinatae, inferior quidem Judex condonare vel mitigare nequit. l. 1. C. ad l. C. Turpil. non modica tamen arbitrandi facultas ipsi relicta est vel ad augendas vel ad minuendas, propter varias delictorum & delinquentium qualitates & circumstantias. 3. secundum statuta & consuetudines; siquidem semper Jus novissimum sequi oportet, per l. 1. ff. ad l. Aquil. Statuta autem & consuetudines locorum faciunt saepe Jus recentius, & derogant Legibus publicis & scriptis.

Dico 4. Judex in causis Civilibus tenetur pronuntiare pro illa Parte, quae discussis & peritis diligenter omnibus, ipsi videtur habere causam probabiliorem; si vero aequalis ex utraque Parte appareat probabilitas, neutri favere magis, nec potest prohibere causam adjudicare uni, neglecta altera, saltem ceteris paribus. Primum membrum est decisum ab Innoc. XI. oppositam propositionem damnaute, sic sonantem: probabiliter existimo, Judicem posse judicare iuxta opinionem, etiam minus probabilem. Alterum, quamvis in oppositum citetur Arriag. Ledes. &c. mihi certum est; quia Judex, utpote non Dominus rei controversae, tenetur eam illi tribuere, cui majus & certius ad eam Jus competit: ergo si spectatis causae meriti deprehendat; neutri majus aut certius Jus competere, sed aequalem esse probabilitatem pro utraque Parte, neutri potest rem totam adjudicare sine injusta personarum acceptione, sed debet cuique tribuere Jus suum; ac proin vel inducere Partes ad transactionem, vel ad compromittendum in arbitros, si res sit indivisibilis; vel, si ipsa vel pretium ejus divisibile sit, cuiuslibet partem aequalem dare; nisi ipsae Partes velint rem committere sorti. Dixi i. in causis Civilibus; in Criminalibus enim, si reus habeat causam aequalem, vel etiam minus, verum tamen probabilem, ipsi magis favendum est quam Accusatori, per c. 1. de R. J. in 6. c. 1. fin. C. de Prob. ubi ad poenam, ordinariam saltem;

reo infligendam requiruntur probationes luce meridiana clariores; cum satis sit impunitum re-linquit facinus nocentis, quam innocentiam damnare. l. 5. ff. de poenis. 2. saltem ceteris paribus; si enim alterutra Pars esset in possessione, vel haberet causam de Jure favorabilem, ut est causa dotis, Matrimonii, & quoties agitur de valore actus, pro quo de Jure stat praesumptio, pronuntiandum foret pro possidente, vel causam favorabilem habente, licet alias utrimque sit aequalis probabilitas, & dubium facti aequale. c. 65. de R. J. in 6. c. fin. de Sent. & re jud. l. 10. ff. de inoffic. Testam.

Dico 5. Non tenetur, imò non potest Judex condemnare illum, qui secundum allegata Juridice probatus est reus, quem tamen ipse privatim certo scit esse innocentem, non tantum in Criminalibus, sed etiam in Civilibus causis. Ita Abb. in c. 28. §. quia vero n. 8. de Off. Deleg. Beldus de Processu c. 3. th. i. l. 6. König ad tit. de Probat. n. 38. Saà, Gormaz &c. contra S. Thomam. 2. 2. q. 64. a. 6. ad 3. Covarruv. Valent. & contra plerosque Theologos antiquiores, qui nobis ex toto contradicunt. Item contra Less. l. 2. de f. & f. c. 29. an. 78. Laym. tr. 6. c. 2. n. 8. Lug. Haun. Pirh. &c. qui nobis ex parte adverfantur, dum quoad causas Criminales Majores, ubi agitur de poena mortis vel mutilationis, sentiunt nobiscum, non vero quoad causas Criminales Minores, ubi agitur de poena exili tantum, vel corporis afflictiva, vel de privatione officii, beneficii, aut bonorum temporalium; nec quoad causas Civiles, ubi solum agitur de interesse Actoris. His quidem & ego non ita pridem accesseram, sed nunc melius considerata mutavi mentem, & subscribo primis, ac in discriminatum tam quoad causas Civiles quam quoad Criminales omnes nego potestatem Judici condemnandi innocentem, &

Probo sic. Neque Jus Naturale, neque Divinum, neque Humanum permittit Judici condemnare innocentem cognitum ut talem, imò prohibent singula: ergo. Ant. prob. eundo per singula Jura. Jus Naturale, & essentia Justitiae, tam Commutativae quam Vindicativae, exigit aequalitatem & proportionem inter solutionem & obligationem, inter poenam & culpam: sed inter solutionem veram & obligationem nullam, inter poenam veram & culpam falsam, nulla datur aequalitas vel proportio: ergo Jus Naturale, & Justitia tam Commutativa quam Vindicativa, non permittit, imò prohibet a Judice solutionem praecipere, quando ipsi certum est, obligationem revera dari nullam, & infligi poenam, quando eidem certum est, non praecessisse culpam: ergo. Certè recte rationi repugnat, eum condemnari ad solvendum, qui nihil debet, & puniri, qui non deliquit. Jus Divinum Exod. 3. sic inter alia praecipit Judici: non suscipies vocem mendacii; nec in Judicio plurimorum acquiesces sententiae, ut à vero devies. — Insontem & justum non occides: ergo Judicem obligat, ut in condemnando solam veritatem cognitam, non verò multitudinem testium, quibus aliquis Juridice probatur

tur reus, contra veritatem attendat. *Jus Humanum* utrumque à *Jure Naturali & Divino* non facit divortium; nam *Jus Canonicum* c. 1. de *Sent. & re jud. in 6.* iubet *Judices Ecclesiasticos* procedere secundum conscientiam & iustitiam, cum aeterni tribunalis iudicis illum reum non habeat, quem iniuste *Judex* condemnat, ac in ferendis generaliter eos vult præ oculis habere solum Deum: sed quem *Judex* condemnat, sciens esse innocentem, licet *Juridice* convictum, tribunal aeterni iudicis reum non habet, nec *Judex* condemnando solum DEUM, sed testimonia falsa hominum, præ oculis habet. *Jus Civile*, quo maxime nituntur *Adversarii*, quando vult *Judicem* procedere secundum allegata & probata in *Judicio*, unice vult ideo, ut *Judici* certius innotescat veritas, & ut minus fallatur circa merita causæ, ut constat ex l. 6. ff. de *Off. Praef. ibi. Praefes provinciae id sequatur, quod convenit eum ex fide eorum, quæ probantur, ne veritas vitietur erroribus*: at, quod falsum est, probari non potest *Judici*, falsum esse scienti; quia probare aliquid *Judici* est fidem ei facere, & movere, ut credat; quomodo autem credere poterit verum, quod scit esse falsum? Idem patet ex l. 2. 3. ff. de *Novell. 90. de testibus*, ubi iubet *Judicem* diligenter excutere fidem testium, testem suspectum repellere, vel minus fidei tribuere &c. si ergo *Jus Civile* prohibet *Judici*, ne exco modo fidat testibus suspectis, utique non volet eum sequi fidem testium, quos scit esse perfidos & falsum testari. Si ergo *Judici* aliunde constat de veritate, tanquam sine unico, quem *Leges* intendunt, dum jubent audire testes &c. non amplius attendi debent testes tanquam media ad finem, ne, dum in favorem innocentis cautelas præscripserunt, per easdem opprimant innocentem, contra reg. *Jur. 61. in 6. quod in gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum*. Confirmatur 1. non licet alicui sententiam exequi, quam certo scit esse injustam, & *Juri Naturali* ac *Divino* repugnantem per c. 13. de *resit. spoliat. & c. 44. de sent. excom.* ergo nec *Judici* licet pronuntiare sententiam, quam scit esse revera injustam. Confirm. 2. *Judex* non potest ferre sententiam juxta opinionem minus probabilem, ut constat ex damnata propositione cit. ergo à fortiori non potest ferre juxta opinionem certo falsam. Adde, quod *Judex* teneatur procedere secundum suam, non aliorum, etiam plurimorum (licet non constet, eos decipi vel decipere) sententiam & iudicium. per l. 1. §. 6. C. de *Vet. jur. enucl.*

Speciale argumentum quoad causas Criminales majores pugnat pro nostra sententia, scilicet hoc: directe occidere innocentem est intrinsece malum, non minus, ac si homo privatus, nulla jurisdictione in alios præditus, occideret aliquem, quem scit propter scelera fuisse mortem promeritum, nec minus, quam copula carnalis extra conjugium; quia contra *Jus Naturale* est occidere aliquem extra calum, pro quo DEUS, qui solus est dominus vitae humanae, potestatem non dedit occidendi: sed nullibi dedit DEUS potestatem *Judici* in-

fontem occidendi, quem scit esse talem, imò expressè prohibuit c. 23. *Exod. cit.* Neque ipsa *Respublica* voluit dare hanc potestatem, ut colliges ex dictis, imò nec potuit; quia ipsa *Respublica* non accepit hanc potestatem à DEO.

Oppones 1. *Judex* est persona publica: ergo in omnibus causis controversis definiendis debet sequi scientiam publicam, quæ habetur ex allegatis & probatis, non verò suam privatam. 2. tenetur sequi scientiam publicam *Juris*, h. e. *Judicare* secundum *Jura & Leges*, non juxta privatam opinionem, et si putet suam esse certam: ergo etiam semper tenetur sequi scientiam publicam *Falli*, quæ habetur per probationes *Juridicas*, & non secundum scientiam privatam, quam ipse habet de re vel facto controverso. 3. non debet plus credi uni, quam pluribus: sed hoc fieret, si *Judex* suam scientiam, & non testium assertionem, posset, vel deberet attendere. 4. qui *Juridice* per testes probatur esse nocens, non est innocens: ergo *Judex* talem condemnando non condemnat innocentem. 5. *Judex* condemnans, quem scit privatim esse innocentem, non intendit directe ipsum, v. g. occidere, sed solum indirectè; directe enim vult observare præscriptam *Juris* viam, & sic procurare bonum publicum: sicut qui obsidet urbem, & desicit turrin, in qua sunt innocentes, solum indirectè vult istos occidere, & propterea non peccat desiciendo, licet sciat, ibi etiam innocentes reperiri, & simul occidi. 6. In ore duorum vel trium stabit omne Verbum. *Matth. 18.* Item: In ore duorum vel trium peribit, qui interficitur. *Deut. 17.* ergo duobus vel tribus testibus convictum potest, & debet *Judex* condemnare. 7. *Jura* volunt causas decidi secundum probationes & actiata. l. 6. ff. de *off. Praef. Clem. fin. §. sententiam de V. S.* Item in c. 28. §. quia verò de *off. deleg. præcipitur* *Judici*, cui demandatur executio sententiæ, ut hanc exequatur, licet sciat esse injustam, nisi impetret liberationem ab hoc onere: ergo etiam *Judex* tenetur ferre sententiam, licet sciat esse injustam, si alio modo declinare non possit prolationem sententiæ. 8. nostra doctrina præbet *Judicibus* ansam, ut se sinant corrumpi pecuniis, & malefactores non puniant sub pretextu, quod privatim sciant, eos esse innocentes: ergo.

Res. ad 1. & 2. tenetur sequi scientiam, non tamen errorem publicum, vel calumniam alienam, certè sibi cognitam. Est quidem persona publica ratione officii, non verò ab obligatione sequendi testimonia falsa & errorem publicum. Ad 3. si quis habet certam rei scientiam, prudenter eam præfert mille testibus, oppositum asserentibus: nec talis sibi credit, sed scit veritatem. Ad 4. *Dist. Ant.* non est innocens, apparens. C. verè. N. *Ant.* aliàs Christum oportebit dicere nocentem, quia plures testificati sunt, eum esse reum mortis. Ad 5. N. quod solum indirectè intendat occidere; quia eodem modo tendit condemnans ad mortem, qui scit innocentem esse, quem condemnat, quo modo tendit condemnans, qui scit nocentem esse;

esse, quem condemnat; nec obstat, quod condemnatio in virtute: nec aliud objectum ab occisione distinctum assignari potest, quod immediate & directè velit sententia Judicis condemnatoria ad mortem, quam occisio. Aliud est in dejectione turris; apud hunc enim facile assignatur objectum immediate intentum, quod sit distinctum & separabile ab occisione innocentium, scilicet ipsa dejectio turris, quæ impedit expugnationem urbis, quam justè intendit occidens urbem. Dein hoc modo facile excusaveris hominem privatum, qui occidit sceleratam, dicendo, talem directè intendere bonum publicum per occisionem scelerati promovendum, occisionem verò solùm indirectè. Item excusaveris Pilatum, dicendo, quod Christum indirectè solùm, adeoque justè occiderit, directè autem intenderit redimere vexatam, & impedire tumultum populi.

Ad 6. Illis textibus probatur quidem, quod sine plena probatione & absque testimonio duorum vel trium nullus sit condemnandus; præsertim ad mortem (nisi id exigat urgens & publica periculum, & Judex Supremus aliunde habeat sufficientem notitiam delicti) & quod possint duo vel tres testes sufficere, non verò probatur, quod sufficiant duo vel tres testes semper & in omni casu, præsertim quando scitur, testes deponere falsum. Sic de Jure Civili non sufficiunt duo vel tres testes ad valorem Testamenti, nec de Jure Canonico ad valorem Matrimonii duo vel tres qualescunque, sed insuper Parochus. Ad 7. Illa Jura procedunt ex supposito, quod aliunde non constet Judici veritas, & ex præsumptione, quod probationes & allegationes sint aptæ facere fidem Judici, ut patet ex dictis, cum Jura velint adhiberi testes & probationes solùm ideo, ut detegatur veritas, & non condemnentur innocens; si ergo aliunde constet de veritate, inutiliter afferuntur probationes in contrarium; vel si constet Judici, testes falli & fallere, fidem eis habere nequit; cum præsumptio cedat veritati, per *l. 29. ff. de probat.* Ad c. 28. cit. de Executore dico, neque hunc posse licè exequi sententiam notoriè injustam, cum talis sententia sit nulla; aut si sententia contineat intolerabilem errorem, ut vocat S. Th. *loc. cit.* alias enim excusare posses etiam carnifices, qui Martyres occiderunt. Si autem non est notoriè injusta, potest executor suum judicium submittere Judici demandantis executionem; & credere; quod is justè & licitè hanc executionem demandaverit; cum talis mandatararius teneatur obsequi mandanti, ut loquitur textus, & non examinare sententiam. Ad 8. Retorq. imprimis argum. Adversariorum doctrina præbet malevolis hominibus animum, ut perfidè conspiciant falsis testimoniis in inimicum; quem bonis emungi, vel è medio tolli cupiunt, si nempe sciant, semper necessariò deferendum à Judice duobus testibus. Dein N. Ant. raro enim & prorsus per accidens fiet, ut Judex se velit exponere tantis incommodis & periculis, quanta ipsum manerent, si malefactorem verè talem

contra depositionem testium liberare niteretur sub prætextu cognitæ privatim innocentie; totis enim viribus contra talem Judicem insurgent cum Actore & Accusatore testes, veritatis consilii. Demum ex abusu doctrinæ ex malitia hominum fortè secuturo, non debet omitti illius propugnatio.

Quæres, quid ergo Judex facere debeat, si sciat privatim innocentem, quem testes vel alie probationes reum vel debitorem faciunt? & debet (etiam juxta Adversarios, antequam condemnet) tentare omnia, ut liberet innocentem, videlicet repellere actorem vel accusatorem, detertere testes, significando, sibi de rei veritate certò aliunde constare: si hæc non proficiant, tenetur exactius & per intervalla examinare testes, an non vacillent &c. differre sententiam, ut interim veritas detegatur magis, vel negotium deferre ad Superiorem; ibique ipsemet agere testem pro innocente: si denique nec ista sufficerent (quod vix unquam contingit) & ipse Judex periclitaretur de officio suo, si non condemnaret, posset quidem in causis Civilibus ferre sententiam contra innocentem; cum non teneatur cum tanto suo incommodo alienam utilitatem procurare; & condemnatus (utpote in conscientia non obligatus hac sententia) possit occulta compensatione sibi damnum resarcire, vel alio tempore novum Processum instituere &c. In causis autem Criminalibus majoribus deberet potius sustinere privationem officii sui, quam condemnare innocentem; nili mallet in praxi sequi oppositam sententiam, utpote verè probabilem: id quod posset juxta principia Theologica de Probabilismo.

Dico 6. Judex potest, imò ex officio debet supplere ea, quæ juris sunt, & à Partibus vel earum Advocatis omissa; non verò, quæ sunt Facti, saltem regulariter. Text. & DD. in *l. un. C. ut, que desunt Advocatis. gl. in c. 3. de Pöstul. Prel. Pirh. n. ult. h. t. Dixi 1. que Juri sunt, v. g. examinare, vel rejicere libellum inaptum Actoris, deferre juramentum calumnie, dilationes concedere, repellere testes non legales, suggerere exceptionem Præscriptionis; denatus-Consulti Velleiani, rejicere præscriptionem illegitimam, instrumentum falsum &c. allegare Legem, Canonem, Statutum, Consuetudinem. 2. non verò, quæ sunt Facti, seu quæ consistunt in facto; & ad proprium privatumque litigantium spectant commodum, uti sunt producere testes, instrumenta; vel alias probationes; opponere exceptiones, quæ non sunt Juris, uti privilegio speciali; concessis dilationibus &c. petere satisfactionem pro injuria &c. Ut enim hæc faciat Pars, non tenetur Judex monere, imò nec potest, quin se faciat suspectum de studio Partium, vel sine præjudicio alterius Partis; neque Judex tenetur agere Advocatum Partium: 3. saltem regulariter; si enim factum est notorium; ut si aliquis notoriè sit inhabilis ratione delicti; vel excommunicationis &c. ad standum in judicio: si factum reliceat exactis; v. g. quod reus jam præscripserit; quod habeat privilegium &c. si vertatur peri-*

periculum animæ, ut contingit quandoque in Matrimonialibus causis: si agatur de bono publico, de causa pia, miserabilium personarum, pupillorum &c. potest, imò ex officio tenetur Judex supplere ea, quæ facti sunt, & attendere, etsi omittat, vel se in illis non fundet Pars.

10 Dico 7. Judex, quamvis non peccet accipiendo sportulas, vel etiam xenia, peccat tamen accipiendo munera; ad restitutionem vero acceptorum probabilis non tenetur ante sententiam Superioris, nisi accepisset per modum pretii pro executione muneris sui, aut dans non offerat sponte, sed ad redimendam veram. Assertio, quæ plura habet membra, probatur explicando singula. Dixi 1. sportulas, quæ nimirum habent rationem stipendii pro sustentatione, vel mercedis pro labore in cognitione & discussione causæ impenso, ac exiguntur ab utraque Parte litigante æqualiter, & ideo ex actio & datio sportularum non inducit periculum, ut Judex magis faveat uni, quam alteri Parti. Hæc sportularum receptio locum habet, ubi Judex salarium vel nullum, vel non sufficiens, laborique respondens habet: atque potius in consuetudine fundatur, quam in Jure, saltem Canonico. 2. vel etiam xenia: sic vocantur munera liberaliter oblata, sed in modica quantitate, ac ferè consistunt in esculentis vel poculentis, quæ intra paucos dies absumi possunt. Horum receptio permittitur l. 18. ff. de Off. Praef. c. 11. §. insuper de Refr. in 6. quia, ut ait gl. in c. cit. v. consumi, non est verisimile, quod propter munera tam tenuia moveatur animus judicantis; munerum enim acceptio & datio prohibetur maxime propter periculum, ne inde moveatur, seu corrumpatur animus Judicis, atque inclinetur ad ferendam sententiam iniquam. arg. l. 2. ff. de condit. ob turpem caus. Et quamvis in Nov. 8. in fine videatur prohiberi omnis munerum, etiam tenuium, acceptio per verba, nihil penitus ab eis accipientes, ac propterea Jus antiquum l. 18. cit. esse correctum autem graves DD. cum Molina to. 1. tr. 2. d. 84. qui proin docent, nulli Judici (excepto delegato Pontificis propter c. 11. cit.) permissum esse etiam xenia accipere. Verum consuetudo, & communis Confessoriorum persuasio, vel derogavit iterum Nov. 8. cit. vel etiam explicat, quod loquatur de muneribus propriè dictis & in notabili quantitate. Interim, quamvis probabiliter non peccet xenia accipiens Judex, tamen longè magis suæ famæ & integritati consulat, Deumque sibi valde propitium reddet, si etiam ista respuat. 3. peccat tamen accipiendo munera, scilicet sponte & liberaliter oblata dona. Et quidem peccat graviter, si scilicet in magna quantitate accipiat, præsertim si sit notabile periculum, ne inclinetur inde ad perversionem justitiæ, vel ne oriatur grave scandalum. Sumitur ex c. 11. cit. c. 10. de vita & honest. Cler. l. 18. it. l. 3. ff. de L. Jul. Repetundarum. Auth. Novo Jure C. de pena Judicis. Ratio autem prohibendi fuit periculum pervertendæ justitiæ, quod ordinariè datur. Unde, licet liberaliter dentur, & Judex firmiter apud se statuat propterea nullo modo recedere à justitia,

adeoque contra Jus Naturale non peccet; peccat tamen adhuc contra Jus Positivum humanum, quia, cum Leges citatæ fundentur in periculo universaliter corrumpendi animos Judicum per munera, non cessant, cessante periculo in aliquo casu particulari. Mira certè. insensibilis quasi, & periculosa vis inest muneribus, ut saltem ex motivo gratitudinis reddant animum propensum danti, & intellectum exerceant. Deut. 16. & subvertant verba justorum. 4. ad Restitutionem vero non tenetur ante sententiam, licet à donante data sint cum aliqua spe obtinendi exinde victoriam Ratio est, quia non sufficienter probatur ex Jure, quod obliget in foro interno ad restitutionem faciendam ante sententiam. Vid. dicta de Electione à n. 27. sicut non probatur, electionem indigni, qui talis est tantum Jure Humano, in foro interno irrita esse, & electum obligari ad Dignitatem non acceptandam vel dimittendam, nemine quidquam movente contra ipsum. Casu quo autem per sententiam condemnatur Judex ad restituenda munera accepta (& juxta Aut. cit. etiam ad tripulum in poenam) restitutio non fit danti, quia etiam ex parte hujus fuit turpitudine, & delictum in dando, sed Filco. arg. L. 9. ff. de Jure Fisci. Non desunt tamen multi AA. qui tenent, restitutionem munerum etiam ante sententiam esse faciendam. 5. nisi accepisset per modum pretii &c. nam munera, quæ dantur & accipiuntur tanquam pretium pro administranda justitia, pro ipsa sententia ferenda, & exercendo à Judice officio, restituenda sunt ante omnem sententiam, etsi data fuissent pro justissima aliàs sententia. can. 15. caus. 14. q. 5. quia per se & Jure Naturali sunt prohibita, & nulliter acceptata; cum Judex sine ullo titulo justo acceperit, utpote aliunde obligatus ad faciendum suum officium. 6. aut dans non offerat sponte &c. si enim data sint munera præcisè ad redimendam veram, h. e. quia aliàs apparet ingens periculum, ne feratur injusta sententia, vel, ut notat Molin. lo. cit. d. 88. quia, nisi detur pecunia &c. Judex notabiliter segnus est in expedienda causa, in protrahenda lite finem non facit &c. vel quia satis insinuat Parti, muneribus opus esse, si velit habere spem victoriæ; hujusmodi munera debent ante omnem sententiam restitui juxta communem, utpote injustè accepta; quia in donante desuit animus, sufficienter liber ab injusta coactione, donandi & transferendi dominium.

Oppones. Sententiæ vœnales, seu lata à corruptis Judicibus, sunt ipso Jure nullæ, per l. vœnales C. quando provocare. can. ei, qui. 2. q. 6. ergo & donatio munerum, facta cum spe obtinendi exinde facilius & citius victoriam, erit nulla, utpote quæ est tacita emptio sententiæ: ergo talia munera restitui debent ante omnem sententiam. R. N. suppositum, quod tali casu sententia sit propriè vœnalis: cum munera non dentur per contractum onerosum, tanquam pretium ipsius actus judicialis, sed verè donentur, ut suppono, licet cum aliquali spe facilius obtinendi favorem sententiam, aut celerem expeditionem.

Dico

12. Dico 8. Iudex (nisi sit supremus Princeps, alium supra se non recognoscens) non potest regulariter cognoscere, & ferre sententiam in causa propria, requirente contentiosam jurisdictionem. l. *um. C. ne quis in sua causa. can. 27. cap. 3. q. 4.* sic non potest esse iudex in lite, quæ ipsi movetur de dominio jurisdictionis: si autem sit institutus hæres: si agatur de reditionibus ad ipsum pertinentibus. per c. 5. de Off. de iud. l. 17. de iudic. Clem. 2. de rebus Eccl. alien. Vid. c. 29. n. 16. Per causam propriam intelligo illam, in qua veritur commodum vel detrimentum ipsius Iudicis; & quæ requirit jurisdictionem contentiosam; nam licitum est exercere jurisdictionem voluntariam in causa propria. per l. 2. ff. de off. Præs. Dixi, regulariter, nam si Iudici quæ tali fiat injuria, & quidem atrocior, potest eam in continenti punire. l. 1. ff. de iud. ius dicent.

Plura de Iudice dabit tit. 1. 2. de Iudic. & foro compet. & tit. 27. de sent. & re iud. in libro II. Decretalium.

TITULUS XXXIII.

De Majoritate & Obedientia.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Majoritas & Obedientia.
2. Quam præcedant in Clero Saculari.
3. Quam in Regulari.
4. Quam in concursu utriusque Cleri, Sacularis & Regularis.
5. Iudex in controversiis de præcedentia quis?
6. Quam Clerici debeant Episcopo iuxta obedientiam.
7. Quibus in rebus obediendum Superiori.

1. Ciendum 1. Cum Iudices & personæ Ecclesiasticæ sint prorsus diversæ, majores & minores, necessarium omnino esse ad cavendam perturbationem & confusionem, ut inter eas detur aliqua hierarchia & subordinatio, majoresque præcedant, & his obediant minores. Proin opportunè subjungitur præcedentibus titulis præfens de Majorit. & Obed. Est autem Majoritas, prout hic consideratur, nihil aliud, quam præminencia quadam, vi cujus unus est honorabilior altero, ac propterea in congressibus, incedendi ordine, confecti, stallo, suffragio, subscriptione, ac aliis prærogativis antecedit. Obtinetur 1. ratione potestatis & jurisdictionis amplioris. 2. ratione Ordinis majoris (vel subinde etiam ratione Ordinantis. per c. 7. h. t. vi cujus cæteris paribus præcedit Ordinatus ab ipso Papa) 3. ratione consecrationis vel benedictionis, qua alii carent. 4. ratione privilegii à summo Principe concessi. 5. ratione senii, vel antiquitatis (intellige cæteris paribus) per c. 1. h. t. & reg. 54. in 6. Sic ex pluribus idem officium obtinentibus, vel eandem dignitatem, præcedit is, qui eam adeptus est prior, tam in Curia, quam in Castris, tam in Academicis, quam in Ecclesiis, & Ordinibus Religiosis. Quamquam autem difficile sit, nec satis tutum edicere, quinam in particulari præcedant alios, cum plerique in hære sint

Lib. I. R. P. Pichler,

admodum delicati, juvat tamen ordinem adducere, quo vel de Jure vel de Consuetudine (quæ hac in re maxime attendenda est) & ex communi DD. sensu sese invicem sequuntur 1. personæ Ecclesiasticæ Saculares. 2. Regulares inter se. 3. Saculares & Regulares commixtæ. Laicis verò majores esse Clericos & digniores (quamquam non quilibet Clerici præcedant quoslibet laicos in congressibus) per se patet, & quidem tantum, quantum spiritualia ac æterna præstant temporalibus.

Sc. 2. Obedientiam nasci & consequi ad Majoritatem. Consistit præcipue in duobus. 1. in reverentia & honore, quem inferiores exhibere debent Superioribus. 2. in subiectione erga illos, qui jurisdictionem obtinent in alios, vi cujus tenentur eorum mandata exequi & rectionem accipere, in judicio, si cidentur, comparere &c.

Dico 1. In Clero Saculari præcedunt 1. Pontifex Maximus. 2. Cardinales, etiam si sint tantum Diaconi. 3. Patriarchæ & Primates. 4. Archiepiscopi. 5. Episcopi, qui in sua Diocesi omnibus aliis antecellunt, nisi præfens sit Legatus Apostolicus. 6. Archidiaconi. 7. Archipresbyteri. His tamen duobus in Germania præferuntur Præpositus & Decanus, vel potius illorum loco substituti sunt. 8. Scholastici, Custodes &c. juxta Ecclesiarum consuetudinem. 9. Canonici Cathedralis, tum Canonici Collegiarum Ecclesiarum, semper digniorum vel antiquiorum: Canonici autem ejusdem Ecclesiæ ordinariæ secundum senium. 10. Proto-Notarii non Participantes. 11. Parochi, Plebani, Sacerdotes Curati & Ecclesiarum Parochialium Presbyteri. 12. Reliqui Clerici: Sacerdotes tamen præcedunt Diaconos, illi Subdiaconos &c. Ita communis fundata in Jure partim Scripto partim nō. Scripto. De Vicario Generali Episcopi (vel Capituli Sede vacante) controversia est. De Jure Scripto primum quidem locum obtinet post Episcopum, & Sede vacante cedit solummodo illi, qui præcipuam dignitatem habet in Capitulo. Barbo. sa. de Offic. Episc. alleg. 54. n. 167. sed de consuetudine, præsertim Germaniæ, Canonicos Cathedralis non præcedit.

Dico 2. In Clero Regulari præcedunt 1. Abbates, & qui his æquiparantur, Præpositi Exempti. 2. Abbates & Præpositi non-Exempti insulati. 3. non-Insulati. Atque inter hos omnes, qui in eadem classe prius adepti sunt Prælaturas. 4. Generales. 5. Provinciales. 6. Superiores Locales. 7. Inter ipsos Ordines Religiosos præminenciam habent per se Canonici, tum Clerici Regulares, dein Monachi, demum sequuntur Mendicantes. 8. Ex qualibet harum classe, ubi plures concurrunt, illi, qui vel ex primæva fundatione, vel in tali loco sunt antiquiores, vel qui ex Mendicantibus simul activam & contemplativam vitam proficuntur, prout consuetudo fert. Simile quid dicendum est de Fraternitatibus Laicorum. Ita rursus communis.

Dico 3. in concursu & comparisone Cleri Sacularis cum Regulari post Episcopos proxi-

X

mi